

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך ל, תשלי"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

המדוברת בפני יהודי לוב, וכן מצוי משקל זה במלה
עֲנִיּוֹת. על "דל גאה" אומרים "אלגיאנות ואלעניות".

אף מן השם שְׁנָאָה מצויה בלשון הדיבור של יהודי לוב
המלה שְׁנִיּוֹת (=שְׁנָאוֹת), וממנה נגזר התואר "שְׁנִיּוֹתִי"
(בהטעמת מלעיל), המוסב על אדם שהוא שֹׁנֵא הבריות ורחוק
מלהיות "איש רעים להתרועע". וכן מצוי גם השם טְמִיּוֹת
(=טְמָאוֹת) בצד השם טְמָאָה.

ומכאן נראה, שהמשקל פְּעֻלוֹת מצוי בדיבורם של קיבוצי
יהודי בתפוצות שונות גם באותם שרשים, שאיננו מצוי בהם
בעברית התקנית. וסדנא דארעא בכגון זה חד הוא¹.

1. [ולעניין עשרות בלשון יהודי מרוקו ר' במאמרו של מ'
בר-אשר, "לשוננו" כרך מב, עמ' 179, 184].

יוסף בן-נון

אלחוט

לציון העברת אותות או מידע בגלים אלקטרוֹמַגנטיים
משתמשים במלה "רדיו". אלה "גלי רדיו" (radio-waves),
תדירותם "תְּדֻר־רדיו" (radio frequency).
המלה radio ברוב הלשונות משמשת כעין קידומת: radio
.communications, radionavigation

בצירופים שבעברית "רדיו" בא פסו מן : קשר-רדיו —
משדר-רדיו — ניווט-רדיו. אך המונח "רדיו" אינו מוגבל כלל
להעברת הקול ב"גלי רדיו".

מלה זו משמשת בכל הלשונות, וגם בעברית, פשם-עצם,
שאינו מקובל בלשון המקצועית. זהו בעיקר קיצור של
"מקלט-רדיו", אולם גם פשם קיבוצי של שידורי רדיו
לציבור, בייחוד כדי להבדיל בין שידורים אלו לבין שידורי
טלוויזיה.

המלה "רדיו" בלשון המקצועית, כקידומת בלשונות
אירופה וכסומך בעברית, באה במקום שם-תואר, שנדחק מן
המינוח התקני, והוא wireless באנגלית, sans fil בצרפתית,
drahtlos בגרמנית, וגם "אלחוט" בעברית.

בלשון הכללית יש גם שם-עצם, שהוא "אלחוט" בעברית,
wireless באנגלית בריטית, ובצרפתית היה מקובל השם T.S.F.
(קיצור של télégraphie sans fil). השימוש בשמות אלה
הצטמצם מאוד בשנים האחרונות.

אפשר לומר, שהשימוש במונחים "אלחוט" ו"אלחוטית",
שאינו תקני בלשון המקצועית, אינו רב גם בלשון הכללית.
באנגלית הבריטית מוסיפים להשתמש במלה wireless.
בעברית נראה, שמונח אחד בלבד מגזרה זו קיים בשימוש —
"אלחוטן" כתרגום radio-operator, שניצל מן החרם על
"חוט" כתרגום wire. ועד הלשון הכשיר את המלה הטורקית
"פִּיל" לחוט מתכת, ובכל המילונים השתמשו בה, ובה בלבד,
במונחים פִּיל נחושת, פִּיל חשמל, פִּיל דוקרני ועוד. נפסל גם
המונח "חיוט" או "חיווט" שבפי אנשי המקצוע (לתרגום

wiring), ונקבע במקומו "תיול". המונח היחיד מתחום זה, שמעמדו לא נפגע, היה השם "אלחוטן" (ובפי אחדים "אלחוטאי"), פאמורי.

האקדמיה הכשירה מחדש את המונח "חוט חשמל" (ליד "תיל השמל").

ובכן, מה יכול להיות השימוש של שה"ע "אלחוט" שה"ת "אלחוטי"? בדרך כלל הם מיותרים, אולם ספק אם זאת סיבה מספקת לפסילתם המוחלטת. אמנם אין צורך בצירופים כגון "קשר אלחוט" או "קשר אלחוטי" במקום "קשר רדיו", אולם השימוש ב"אלחוט" אינו גורר אי-הבנה, ואפשר לראותו כנרדף ל"רדיו" בלשון הלא-מקצועית. לעומת זאת רצוי לקיים "אלחוטן" וגם "אלחוטנות" כשם למקצוע. במילונים עבריים יש גם "אלחוטאי", אלחוטאות". "אלחוטן" עדיף, כי הוא המונח המקובל בצה"ל. צריך להיות ברור, שהשם "אלחוטן" מכיון לאיש המפעיל מכשירי קשר-הרדיו, לא למי שמפתח, תוכן, מייצר או מרפיב מכשירים כאלה.

1. [ומקובל "רכב מאולחט", היינו רכב מצויד במכשיר קשר. — נ"ר]